

Krystyna Kałużna

Szkoła Podstawowa im. kpt. pil. S. Skarżyńskiego w Warcie

Autorski program nauczania języka polskiego dla dziecka o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Autorski program nauczania języka polskiego dla dziecka o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Program dotyczy uczennicy klasy V z Zespołem Downa.

Czas trwania: 1 rok szkolny.

Współczesne wychowanie zmierza do wszechstronnego rozwoju każdego człowieka. Podmiotem wychowania i kształcenia jest dziecko i jego indywidualność, dlatego punktem wyjścia w procesie edukacji powinny być jego potrzeby rozwojowe, zainteresowania, sukcesy, niepowodzenia. Dziecko w szkole powinno się rozwijać fizycznie, moralnie, kształcić zmysły, uczyć się kierować emocjami nabywać sprawności intelektualne. Coraz częściej szkoły mają do czynienia z uczniami o specyficznych potrzebach edukacyjnych. Wychodząc naprzeciw potrzebom uczennicy powstał ten program. Uwzględnia on warunki jakimi dysponuje szkoła oraz możliwości intelektualne ucznia. Działania edukacyjne ujęte są w następujące działy: ćwiczenia kształtujące umiejętności niezbędne dla rozwoju dziecka i zdobywanie przez nie wiedzy (słuchanie, mówienie, pisanie, czytanie, obserwowanie doświadczanie, odtwarzanie i tworzenie, dbałość o zdrowie).

Ogólna charakterystyka uczennicy:

- możliwości intelektualne, umiarkowane upośledzenie umysłowe
- występujące trudności, dziecko często choruje, bywa uparta
- funkcja języka, dziewczynka nawiązuje dobry kontakt werbalny
- prawidłowy poziom logicznego rozumowania
- zaburzona sprawność grafomotoryczna, obniżona funkcja percepcyjno motoryczna.

I. SZCZEGÓŁOWE CELE NAUCZANIA, UCZENIA SIĘ I WYCHOWANIA:

- stymulowanie rozwoju w zakresie głównych operacji umysłowych
- rozwijanie zdolności poznawczych i ukierunkowanie zainteresowań dziecka
- umiejętności rozpoznawania i zaspokajania potrzeb niezbędnych dla wszechstronnego rozwoju i zdrowia
- wyposażenie w umiejętności umożliwiające komunikację ze społeczeństwem.

Kształcenie umiejętności: słuchania, mówienia, pisania, czytania

- wdrażanie do uważnego słuchania wszelkich form przekazu jako podstawowego warunku ich odbioru,
- kształtowanie umiejętności posługiwania się poprawnym językiem w mowie i piśmie,
- wyposażenie w podstawową wiedzę o budowie i funkcjonowaniu języka,
- wdrażanie do stosowania trafnych środków językowych w zależności od adresata, treści i rodzaju wypowiedzi,
- kształtowanie i bogacenie słownika czynnego elementarnych pojęć społecznych umożliwiających przygotowanie do życia w otaczającej rzeczywistości,
- kształtowanie umiejętności redagowania wypowiedzi na podstawie obserwacji, działania, lektury i sztuki,
- kształtowanie umiejętności czytelnego i poprawnego pod względem ortograficznym pisania tekstów,
- kształtowanie umiejętności czytania wyrazistego ze zrozumieniem tekstów literackich i użytkowych.

Kształtowanie umiejętności obserwacji i doświadczania rzeczy i społecznych zjawisk

- wdrażanie do prowadzenia ukierunkowanej obserwacji, podejmowania decyzji,
- uzasadniania skutków, rozwijanie umiejętności przezwycięzania barier poznawczo - emocjonalnych i motywacyjnych np.: uporu, obawy przed nieznanym, wdrażanie do pełnego wykonywania poleceń.

Kształtowanie postawy etycznej, poznawczej i estetycznej

- nabywanie umiejętności przestrzegania norm społecznych, kształtowanie kultury współżycia i współdziałania z dziećmi i dorosłymi, wprowadzenie w świat kultury i sztuki, zapoznanie z wybranymi utworami literatury dziecięcej,
- wprowadzenie w tradycje regionu i kraju, rozwijanie umiejętności podejmowania działań na rzecz rodziny i szkoły
- rozwijanie ekspresji językowej w celu przedstawiania określonych treści, kształtowanie umiejętności odbioru tekstu, przygotowanie do świadomego wyboru lektury.

Stymulowanie działań na rzecz zdrowia i bezpieczeństwa:

- rozwijanie poczucia odpowiedzialności za zdrowie i bezpieczeństwo własne i innych, kształtowanie umiejętności bezpiecznego poruszania się po szkole,
- kształtowanie prawidłowej postawy ciała, uświadamianie znaczenia przyjmowania poprawnej pozycji podczas całego dnia

II. MATERIAŁ EDUKACYJNY

1. Kręgi tematyczne:

Wracamy do szkoły i klasy.

Koleżanki i koledzy, ich imiona i nazwiska.

Nawiązywanie kontaktów koleżeńskich, wspólne zabawy.

Życzliwość i sprawiedliwość w stosunkach koleżeńskich.

Opiekuńczy stosunek do młodszych.

Organizacja życia w klasie i szkole.

Podział obowiązków w klasie.

Regulamin klasowy i szkolny.

Rozmieszczenie pomieszczeń, pracownicy szkoły (biblioteka szkolna, literatura, czasopisma, przekazy medialne).

Historia szkoły, patron szkoły, udział w uroczystościach szkolnych, tradycje szkolne.

Jesienne spotkania z przyrodą.

Zmiany zachodzące w przyrodzie. Elementy pogody.

Owoce i warzywa-przetwory jesienne.

Zwierzęta żyjące w ogrodach warzywnych.

Las i jego mieszkańcy.

Listopadowe świąteczne dni.

Święto Narodowe.

Hymn państwowy.

Symbole narodowe.

W naszej rodzinie.

Dane personalne ucznia.

Praca zawodowa rodziców i obowiązki ucznia w domu.

Prawa członków rodziny.

Dzieje rodziny-tradycje i zwyczaje rodzinne.

Relacje pomiędzy rodzeństwem, troska o dobro rodziny.

Bezpieczeństwo w życiu na co dzień.

Hobby-spędzanie czasu wolnego oraz edukacja (teatr, film).

Tradycje i zwyczaje w rodzinie.

W zimowej szacie.

Opieka nad zwierzętami zimą.

Zimowe zmiany w przyrodzie.

Poznajemy regiony Polski.

Gmina, powiat, województwo i ich władze-podział Polski.

Regiony sąsiednie, zabytki, życie ludzi.

Symbole regionu-godło, herb.

Życie na wsi i w mieście.

Wiosenne igraszki z przyrodą.

Z wizytą w parku narodowym.

Dzień Ziemi – ochrona przyrody.

Wielkanocne zwyczaje i majowe święta.

Zwyczaje związane z Świętami Wielkanocnymi.

Obchody uchwalenia Konstytucji 3Maja.

W krainie książki.

Jak powstaje książka.

Wybrane teksty z podręcznika baśnie, legendy, opowiadania w tym pochodzące z regionu.

Teksty z czasopism dziecięcych, lektury szkolne.

Komputer wersja elektroniczna książki.

Zbliżamy się do końca.

Droga listu, praca na pocztce.

Zakończenie roku szkolnego. Wypoczynek letni.

2. Działania edukacyjne niezbędne dla rozwoju dziecka

Uważne słuchanie

- poleceń; rola polecenia w dokładnym wykonywaniu zadań,
- rozmówcy w celu komunikatywnego prowadzenia rozmowy, pozawerbalne składniki wypowiedzi: mimika, gest,
- tekstu czytanego przez nauczyciela lub kolegów jako niezbędnego warunku rozumienia i reagowania na treść,
- nagrań baśni i innych tekstów literackich,
- odgłosów wydawanych przez ludzi, zwierzęta, pojazdy, burza, wiatr, środowiska akustycznego szkoły.

Mówienie i pisanie

- stosowanie w wypowiedziach elementów techniki języka mówionego w zależności od adresata i rodzaju wypowiedzi, mówienie dostosowane do sytuacji,
- zadawanie pytań na temat świata rzeczywistego i przedstawionego w literaturze,
- wyrażanie myśli w formie wypowiedzenia: wyodrębnianie zdań w mowie, ukazywanie zdań w tekście, zdania oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe,
- porządkowanie wyrazów w zdaniu, układanie zdań z rozsypanki wyrazowej,
- wzbogacanie i uściślanie słownictwa: wyjaśnianie niezrozumiałych wyrazów, precyzowanie znaczeń,
- wprowadzenie do słownika wyrazów dotyczących stanów emocjonalnych,
- rozwiązywanie zagadek, rebusów, krzyżówek,
- stosowanie form grzecznościowych w rozmowie, listach, życzeniach,
- stałe doskonalenie pisma, poprawne odtwarzanie kształtów liter, poprawne łączenie, rozmieszczenie pisanego tekstu na stronie,
- komponowanie różnego rodzaju szlaczek i ornamentów, kształtów,
- pisownia wyrazów i zdań należących do czynnego i biernego słownika ucznia:
 - wyrazów ze spółgłoskami miękkimi,
 - wyrazów z „u”, „ó”, „rz”, „ż”, „h”, „ch”,
 - wyrazów z zakończeniami –ów, –ówka, -unek, -uje,
 - pisownia wyrazów z „ą”, i „ę”,
 - wielka litera na początku zdania, w pisowni imion i nazwisk nazw miejscowości, ulic, rzek, gór, w korespondencji, w tytułach,
- znaki interpunkcyjne na końcu zdania, przecinek przy wyliczaniu, myślnik i dwukropek w dialogu,
- przepisywanie wyrazów, zdań, krótkich tekstów,
- pisanie z pamięci wyrazów i zdań, pisanie ze słuchu wyrazów i zdań o pisowni zgodnej z brzmieniem,
- korzystanie ze słowniczka ortograficznego i sprawdzanie tekstu po napisaniu

Czytanie

- analiza i synteza słuchowa i wzrokowa wyrazów
- głośne i ciche czytanie wyrazów, zdań, tekstów z jednoczesnym wdrażaniem do ich rozumienia,
- indywidualne czytanie książek i czasopism,
- korzystanie z różnych źródeł informacji: słowniki, albumy, komputer,
- korzystanie z biblioteki – czytelnia

Obserwowanie i doświadczenie

- wyodrębnianie postaci i zdarzeń w tekstach i historyjkach obrazkowych: ocena

postępowania bohaterów, ustalenie kolejności zdarzeń w historyjkach i opowiadaniach, ustalenia związku tekstu z ilustracjami,

- klasyfikowanie wyrazów,
- rozpoznawanie rzeczowników jako wyrazów oznaczających nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy; liczba pojedyncza i mnoga,
- czasownik jako wyraz tworzący zdanie, oznaczający czynności i stany,
- rozpoznawanie przymiotników jako wyrazów oznaczających cechy ludzi, zwierząt, roślin i rzeczy,
- rozpoznawanie przysłówków jako wyrazów oznaczających jak wykonana jest czynność,
- rozpoznawanie liczebników jako wyrazów oznaczających liczbę i kolejność,
- różnicowanie utworów wierszowanych i prozy

Odtwarzanie i tworzenie

- wypowiedzi swobodne na podany temat,
- indywidualne, spójne wypowiedzi dotyczące przeżyć i wydarzeń, obserwacji, utworów, ilustracji, audycji radiowych i programów telewizyjnych,
- układanie zdań na temat bliski dziecku,
- porządkowanie zdań w rozsypance zdaniowej,
- nadawanie tytułów pojedynczym obrazkom, historyjkom, fragmentom tekstu,
- układanie i zapisywanie wypowiedzi wielozdaniowych na temat aktualny,
- pisanie zaproszeń, ogłoszeń, życzeń,
- adresowanie i pisanie listów,
- wyszukiwanie w tekście odpowiedzi na wybrany temat,
- wygłaszanie z pamięci wierszy i fragmentów tekstu,
- opowieści ruchowe: odtwarzanie w zabawie różnych ról (zwierząt)

III. ZASADY PROWADZENIA ZAJĘĆ:

1. Stawianie zadań dostosowanych do możliwości dziecka,
2. Systematyczne przechodzenie od zadań łatwiejszych do trudniejszych,
3. Dostosowanie czasu trwania poszczególnych ćwiczeń do możliwości dziecka,
4. Zapewnienie warunków do utrwalenia prawidłowych umiejętności,
5. Mobilizowanie dziecka do wykonywania zadań poprzez stosowanie różnych form ćwiczeń

IV. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

Rozwijanie takich umiejętności jak: słuchanie, mówienie, czytanie, pisanie, działanie, tworzenie ma istotne znaczenie dla dalszego rozwoju uczennicy. Szczególnie ważna jest troska o rozwój umiejętności posługiwania się językiem. Używając języka w sposób odtwórczy i twórczy uczennica poznaje otaczający świat w różnych aspektach, co umożliwia jej lepsze w nim funkcjonowanie. Tematyka nauczania skupia się wokół kręgów tematycznych bliskich dziecku. Przez zaplanowane ćwiczenia Ola może wykazać aktywność i zdobywać wiedzę potrzebną w dalszej edukacji.

V. PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZNI

Uczennica kończąc klasę piątą powinna nabyć następujące umiejętności, wiadomości, postawy:

w zakresie słuchania

- słucha swoich rozmówców, dłuższych wypowiedzi nauczyciela i kolegów, poleceń nauczyciela
- przestrzega zasad kulturalnego słuchania oraz zasad prawidłowego prowadzenia rozmowy
- przedstawia swoje zdanie
- umie rozpoznać i określić ze słuchu głosy ludzkie i inne
- zwraca uwagę na poprawne posługiwanie się językiem polskim

- wyodrębnia zdania w języku mówionym i pisany
- wyróżnia zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące
- używa w wypowiedziach zarówno zdań, jak komunikatywnych równoważników zdań
- umie rozmieścić tekst na stronie
- pisze czytelnie
- przepisuje bezbłędnie tekst
- pisze poprawnie z pamięci i ze słuchu wyrazy w ramach poznanego słownictwa
- zna kolejność liter w alfabecie i wykorzystuje ją praktycznie
- potrafi sprawdzić tekst po napisaniu
- czyta głośno i wyraźnie teksty przeznaczone dla dzieci
- czyta teksty z podziałem na role
- czyta ze zrozumieniem proste teksty informacyjne
- korzysta z różnych źródeł informacji: słownika, czasopisma, radia, telewizji

w zakresie obserwowania i doświadczenia

- wyodrębnia postaci w tekstach i historyjkach obrazkowych, potrafi wskazać bohaterów
- wymienia wydarzenia w tekście i określa ich zależność
- potrafi wskazać na związek tekstu z ilustracjami
- wyszukuje w tekście odpowiednie fragmenty i odpowiedzi na konkretne pytania
- odróżnia wiersz od prozy
- rozpoznaje rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki

w zakresie odtwarzania i tworzenia

- wypowiada się w kilkuzdaniowej formie na dany temat
- wypowiada się na temat pracy swojej i kolegów
- planuje własne działanie, określa sposób wykonania
- umie napisać spójną wypowiedź w formie listu, opowiadania
- potrafi zredagować zaproszenie, ogłoszenie
- wygłasza z pamięci wiersze i fragmenty prozy
- umie odtworzyć tekst po jednorazowym przeczytaniu
- próbuje posługiwać się komputerem (gry, rysowanie)

w zakresie dbałości o zdrowie

- przestrzega zasad higieny osobistej, pracy i wypoczynku
- wykazuje potrzebę mycia owoców i rąk przed jedzeniem
- unika szkodliwego hałasu
- utrwała nawyk przyjmowania prawidłowej postawy ciała
- wykorzystuje różne formy aktywności do rozładowania napięć np.: spacer
- zna zasady bezpiecznego posługiwania się narzędziami
- zachowuje ład i porządek w otoczeniu

VI. WYMAGANIA PROGRAMOWE

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczennicy jest zgodne z sześciostopniową skalą ocen WSO oraz uwzględnia następujące poziomy wymagań:

- konieczny (K) odpowiadający ocenie dopuszczającej,
- podstawowy (P) odpowiadający ocenie dostatecznej,
- rozszerzający (R) odpowiadający ocenie dobrej,
- dopełniający (D) odpowiadający ocenie bardzo dobrej,
- wykraczający (W) odpowiadający ocenie celującej.

Stosuje się ocenianie :wspomagające i sumujące.

P•prowadzenie rozmowy z nauczycielem, kolegą

P• rozmowy, swobodne i kierowane, dłuższe wypowiedzi

P•słuchanie ze zrozumieniem czytanych tekstów

- D•wspólne omawianie tekstów, filmów, przedstawień, wycieczek
- K•wypowiadanie się indywidualne w kilku zdaniach na temat wydarzeń z życia, treści utworów
- R•porządkowanie wypowiedzi
- R•rozwijanie techniki wypowiedzi
- P•przepisywanie tekstów połączone z uzupełnianiem brakujących wyrazów i zdań
- P•uzupełnianie zdań z wyrazami z odpowiednią końcówką
- D•wspólne i samodzielne opisywanie przedmiotów i zwierząt, układanie opowiadań
 - pisanie listów, życzeń imieninowych i świątecznych
- D•pisanie z pamięci i ze słuchu
- P•wprowadzenie do słownika ucznia i wyjaśnienie nowych wyrazów, wyrażeń
- P•dzielenie wyrazów na sylaby (spółgłoski i samogłoski)
- R•rzeczownik – rodzaj rzeczownika
- R•czasownik - liczba pojedyncza i mnoga
- R•przymiotnik jako określenie rzeczownika
- D•wyróżnianie części mowy w zdaniu mówionym i pisany
- P•pisownia wyrazów z ó, u, rz, ż wymiennymi niewymiennym
- D•utrwalenie pisowni z dwuznakami, zakończeniami wyrazów
- D•pisownia wyrazów z h, ch, ę, ą
- R•wielka litera w nazwach, tytułach
- R•znaki przestankowe - przecinek i dwukropek
- R•praktyczne zastosowanie alfabetu
- W•podmiot i orzeczenie w zdaniu
- D•rozdzielanie zdań oznajmujących, pytających, rozkazujących, wykrzyknikowych

Ocenianie szkolnych osiągnięć

Ocenianie powinno mieć charakter indywidualizowany, co oznacza, że przedmiotem oceny i kontroli powinien być postęp edukacyjny jakiego dokonał uczeń. Ważny jest również wysiłek i zaangażowane ucznia.

Oceniając należy brać pod uwagę:

- wypowiedź ustną
- pracę z tekstem
- wypowiedzi pisemne
- testy
- krzyżówki
- prace plastyczne
- obserwacje pracy ucznia podczas wykonywania zadań
- obserwacje zachowań i zaangażowania w pracy

Uwagi o realizacji programu

Program został skonstruowany w oparciu o Podstawę Programową dla szkół specjalnych, skorelowany z podręcznikiem i zeszytem ćwiczeń „Zaczarowane strony” Anny Polak dla klasy V szkoły specjalnej.

Ze względu na stan zdrowia uczennicy czas trwania programu może objąć klasę VI.

Preferowane metody nauczania języka polskiego

metoda: ośrodków pracy, praca z tekstem, pokaz, demonstracja, ilustracja, pytań i odpowiedzi, drama, heureka.